

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.1. Филология (Социолингвистика на испанския език), обявен от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр. 35 от 12.04.2013 г.

от проф. дфн Силвия Ботева

Единствен кандидат в конкурса е главен асистент д-р Адриана Христова Миткова. Публикациите, с които тя се представя, добре отразяват кръга на научните ѝ интереси и сферите на професионалната ѝ изява като преподавател в катедрата по испанистика и португалистика в СУ „Св. Климент Охридски“. Впечатлява големият брой учебници и учебни помагала, на които А. Миткова е съавтор, към които трябва да се добавят статиите ѝ с лингводидактична насоченост.

Очевиден е интересът, който А. Миткова проявява през последните години към една колкото интересна, толкова и трудна за проучване област – тази на социолингвистиката и на етнолингвистиката. В поредица от статии и доклади на научни конференции кандидатката разработва въпроси, свързани с политическия език, младежкия говор, със социолингвистичните аспекти на категорията *вежливост*. Но в центъра на вниманието ѝ е голямата тема за речевото поведение на жената и обусловеността му от разнообразни социални, културни и комуникативно-дискурсивни фактори. На тази тема, разгледана в конкретните измерения на испанската социокултурна действителност, е посветен хабилитационният труд на А. Миткова „Жената и езикът в испанския социокултурен контекст“, Университетско издателство „Св. Климент

Охридски“, 2013 г.

Проблематиката е многопластова и разнопосочна, затова съвсем логично в началната глава на монографията се прави стегнат преглед на основни теории и подходи, свързани с изучаването на дихотомията пол – език. Изясняват се термини като *социален статус*, *социална роля*, теоретични концепти като *биологичен детерминизъм*, *социална детерминираност на пола* и т. н. Представят се различни подходи при изучаване на социалната обусловеност на пола, при което неминуемо се стига и до ролята на езика в този процес, до езиковата социализация, до полово обусловените речеви стереотипи.

На централния въпрос за отношението между пол и език и на свързаните с него научни интерпретации е посветена следващата глава. Сред многото заслужаващи внимание трактовки ще открия т. нар. феминистка лингвистика, на която съвсем оправдано А. Миткова отделя специално внимание.

При представяне на дискурсивните направления във феминистката лингвистика А. Миткова изтъква, че спецификите в речевото поведение на двата пола се тълкуват с помощта най-вече на парадигмите *доминиране* и *различие*, предопределящи до голяма степен и социолингвистичните подходи.

Авторката отделя подобаващо внимание на конструктивисткото направление във феминистката лингвистика, при което на преден план излизат комуникативно-дискурсивните параметри, играещи решаваща роля при дефинирането на социалната идентичност на половете.

Конструктивисткият подход е водещ при определяне на факторите, които оказват влияние за изграждане на женската идентичност в испанското общество. А. Миткова анализира начините, по които се интерпретира връзката между жената и словото в испанската култура, главно в народното творчество (в пословици и поговорки), а също и в литературни произведения. От направения преглед се налага изводът за доминиращата роля на мъжкия мироглед и за стереотипно девалоризирания образ на жената в испанското фолклорно творчество. В противовес на тази констатация са очертани съвременните тенденции, резултат от исторически промени и социокултурни трансформации,

водещи до промени и в социално-икономическото положение на жената в испанското общество, което, от своя страна, рефлектира върху речевото ѝ поведение.

Същинската аналитична част на работата е представена в главата, озаглавена „Дискурсивни механизми за актуализиране на социалната женска идентичност в съвременния испански социокултурен контекст“. Теоретичната рамка е свързана с конструктивистката трактовка за многоликата и динамична същност на социалната идентичност, изграждаща се под въздействието на също така динамично изменящите се елементи на социалната ситуация. Този методологически подход е допълнен с интеракционистката теория, според която дискурсът е „мястото, където се осъществява взаимодействието между език и пол“ (стр. 108). Изясняват се основни понятия и термини като *социокултурен контекст*, *социална ситуация*, *комуникативни роли*, *ситуационни роли*, *дискурсивни роли* и др.

Авторката онагледява общите постановки с конкретни наблюдения върху речева продукция, свързана с изразяване на вежливост. Анализът се осъществява в две плоскости. Първо се представят стратегиите при металингвистичната вежливост, чрез които се изграждат и поддържат общи комуникативни рамки. На второ място се разглеждат две наглед противоположни, но допълващи се стратегии, отнасящи се до не-металингвистичната вежливост – смекчаване и интензифициране. Сравнително подробно са проучени експоненти като евфемизми, оценъчни лексеми, междуметия и др.

В резултат на анализа А. Миткова прави извода за водещата роля на „вътрешногруповите речеви взаимодействия“ (стр. 174) при социалнополовата идентификация на жената, допълнена с фактори като симетричност на социалните отношения, идентичност на социалните роли, водещи в крайна сметка до утвърждаване не на индивидуалната, а на груповата женска идентичност.

В заключение ще посоча, че обсъжданата разработка се отличава с

актуалността на разглежданите въпроси, с интердисциплинарния си характер, с много добрата авторова осведоменост, с убедителните наблюдения, анализи и коментари. Малко български изследователи са писали по проблематика, съсредоточена върху връзката между женската идентичност и езика. Може да се очаква, че представеният труд ще даде тласък на проучванията в тази посока както с несъмнено информативната си стойност, така и с използвания теоретико-методологичен инструментариум.

Професионалната биография на гл. ас. д-р Адриана Миткова е пример за симбиоза между научните търсения и преподавателската дейност. Фактът, че тя ръководи три курса, пряко свързани със социолингвистичната проблематика, два от които в магистърски програми, говори за висока оценка от страна на колеги и студенти. Присъединявам се към тази оценка и с пълна убеденост предлагам да ѝ бъде присъдено академичното звание „доцент“ по професионално направление 2.1. Филология (Социолингвистика на испанския език).

София, 16.09.2013 г.

Подпис:

(Проф. дфн Силвия Ботева)

